



การเขียนประวัติศาสตร์ลาว เป็นวิธีหนึ่งที่ฝรั่งเศสใช้ในการสร้างสำนึกความเป็นชาติลาว ฝรั่งเศสจำเป็นต้องสร้างประวัติศาสตร์ลาวขึ้นมาใหม่ เพราะประวัติศาสตร์ถือเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสำนึกความเป็นชาติ ต้องสร้างที่มาของชาติลาวให้ประชาชนลาวรับรู้โดยทั่วกัน แต่เดิมประวัติศาสตร์ลาวจะมีจุดเน้นที่ราชวงศ์ต่างๆ ไม่ใช่ประวัติศาสตร์ของชาติลาว ฝรั่งเศสเริ่มเขียนประวัติศาสตร์ลาวตามความเข้าใจของตนเอง เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2474 โดยนายปอล เลอ บูลองเซ่ (Paul Le Boulanger) หนังสือชื่อ **ประวัติศาสตร์ลาวฝรั่งเศส (Histoire du Laos Français)** พิมพ์ที่เมืองปารีส ประเทศฝรั่งเศส ส่วนสำคัญในหนังสือ คือประวัติศาสตร์ของอาณาจักรลาวบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงสมัยก่อนที่ฝรั่งเศสจะเข้ามาปกครอง และมีบทสรุปท้ายเพียงประมาณ 50 หน้าจากหนังสือ 400 กว่าหน้า ที่เขียนถึงประวัติศาสตร์ของอาณาจักรลาวภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส หลังจากนั้นในปี พ.ศ.2477 มีหนังสือเรียนเรื่องประวัติศาสตร์ลาว ชื่อ พงสาวดารลาว เขียนโดยครูชาวฝรั่งเศสและเวียดนามที่สอนอยู่ในเวียงจันทน์ และเรื่อง แบบสอนอ่าน ซึ่งมีประวัติศาสตร์ย่อๆ ของลาว และการเชิดชูกษัตริย์องค์ที่ถือได้ว่าเป็นวีรบุรุษ เน้นที่ความเก่าแก่และความยิ่งใหญ่ของอาณาจักรล้านช้าง ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของอาณาจักรลาว เป็นอาณาจักรที่มีความรุ่งเรืองทางศาสนาในยุคแรกของการเขียนประวัติศาสตร์ลาวโดยชาวฝรั่งเศสนั้น ยังคงเน้นความสำคัญไปที่ความยิ่งใหญ่และความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรลาว และกล่าวถึงประเทศไทยในแง่ที่ไม่ดีคือ การกล่าวถึงเรื่องที่ไทยรุกรานลาว ทำลายบ้านเมืองลาวให้ได้รับความเสียหาย เช่น เมื่อครั้งที่เจ้าอนุวงศ์พยายามต่อสู้กับไทยเพื่อปลดปล่อยลาวให้เป็นอิสระ แต่ต้องประสบความพ่ายแพ้ ไทยเข้ามาโจมตีเมืองเวียงจันทน์เสียหายอย่างมาก กวาดต้อนชาวลาวไปเป็นเชลยและเอาสมบัติที่มีค่ามากของลาว เช่น พระแก้วมรกตและพระบาง พระพุทธรูปสำคัญของลาวไป แต่ในที่สุดฝรั่งเศสเป็นผู้เข้ามาช่วยเหลือลาว ถือเป็นการนำความสุขความเจริญมาสู่ลาว เป็นต้น (พิมพ์รด พิพัฒน์กุล, 2544: 26) จากการเขียนประวัติศาสตร์ลาวโดยฝรั่งเศสนั้นชี้ให้เห็นถึงการสร้างสำนึกความเป็นชาติลาวไปพร้อมๆ กับการสร้างความชอบธรรมให้กับฝรั่งเศสในการปกครองลาว โดยพยายามทำให้คนลาวรู้สึกนิยมชมชอบฝรั่งเศสและเกลียดคนไทยไปด้วยในเวลาเดียวกัน

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง คนลาวก็เริ่มที่จะเขียนประวัติศาสตร์ลาวขึ้นเอง โดยผู้นำทางความคิดของลาว ได้แก่ มหาสิลา วีระวงส์ เจ้าคำหมั้น วงกตรัตนะ ฯลฯ ได้ผลิตงานประเภทพงสาวดารและหนังสือประวัติศาสตร์ออกมาเป็นจำนวนมาก ซึ่งช่วงเวลานั้นสถานการณ์การเมืองของลาวก็ยังคงมีความแตกแยกแม้ว่าจะได้รับเอกราชจากฝรั่งเศสแล้วก็ตาม ดังนั้นจึงมีการสร้างประวัติศาสตร์ลาวขึ้นมาเพื่อให้คนในชาติมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

โดยมีตัวอย่างงานเขียนทางประวัติศาสตร์ลาวที่แสดงถึงการสร้างชาติดังต่อไปนี้

พงศาวดารลาว ที่เขียนโดย มหาสิลา วีระวงส์ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ.2500 โดยที่มหาสิลา วีระวงส์ เขียนเสร็จเมื่อปี พ.ศ.2496 หลังจากทีลาวได้รับเอกราชเพียงสี่ปีเท่านั้น จุดมุ่งหมายของการเขียนพงศาวดารเล่มนี้เขียนไว้ในคำนำอย่างชัดเจนว่า

“...เป็นทางจงใจให้เกิดความรักชาติอย่างแก่กล้า เพราะเมื่อเราได้ทราบว่าสมัยนั้น ประเทศชาติบ้านเมืองของเรามีความเจริญรุ่งเรือง มีเดชนาภาพพ่ายแพ้แก่ข้าศึกศัตรู เขาก็มีความดีอกดีใจ เมื่อได้ทราบว่า สมัยนั้นประเทศชาติของเขาล่มจม หรือยุบย่อยด้วยเหตุอย่างนั้นๆ เขาก็มีความเสียใจคิดอยากแก้ไข และตามธรรมดาความเป็นไปของประเทศบ้านเมืองมักเป็นไปตามรอยเก่า...ประเทศลาวเขาได้ยุบย่อยลงในสมัยที่ล่วงมาแล้วนั้น ก็เพราะประเทศลาวแบ่งแยกกัน ประชาชนพลเมืองและเจ้านายทั้งหลายแตกต่างกันเป็นหลายพวก ไม่สามัคคีกัน เมื่อเขารู้ดังนี้แล้ว ในปัจจุบันและการณ์ข้างหน้าเราก็จะได้หาทางป้องกันไว้ไม่ให้เป็นอย่างที่เป็นอย่างมาแล้ว...ดังนั้นการเรียนรู้พงศาวดารของชาติตนจึงเป็นการจำเป็นและสำคัญยิ่ง” (ดาร์รัตน์ เมตตาริกานนท์, 2548: 103)

ความเป็นมาของลาวหรือเล่าเรื่องชาติลาว ของ อู่คำ พมวงสา ที่เน้นการสร้างชาติลาว เช่นกัน โดยสังเกตได้จากคำนำของผู้เขียนในเล่ม คือ

“เรื่องความเป็นมาของลาวนี้ ข้าพเจ้ามีความสนใจและได้ศึกษาค้นคว้ามาเป็นเวลาสิบกว่าปีแล้ว ได้เห็นการก่อกองราชของลาวอย่างใกล้ชิดคนหนึ่ง ในฐานะผู้สังเกตการณ์และช่วยเหลืออยู่ภายนอก...บัดนี้ลาวได้เอกราชสมบูรณ์มาเป็นเวลา 4 ปีเศษแล้ว เพื่อให้ลาวทั้งหลายได้ทราบว่าชาติลาวนี้เคยเป็นชาติใหญ่ และมีความเปลี่ยนแปลงมาอย่างไร เคยเจริญรุ่งเรืองมาแล้วเพียงใด ข้าพเจ้าจึงได้เขียนเรื่องนี้ขึ้นใหม่อีก และได้นำเผยแพร่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และพิมพ์โฆษณาในหนังสือข่าวโฆษณาการลาว เริ่มตั้งแต่วันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ.2500 มาเป็นลำดับ ก็ปรากฏว่าได้รับความสนใจจากพี่น้องลาวด้วยดี...เพื่อจะได้เป็นข้อเตือนใจให้ลาวพร้อมเพรียงสามัคคีกัน ช่วยกันสร้างชาติและรักษาชาติ ซึ่งได้เอกราชคืนมาแล้วนี้ ให้คงมีชีวิตยืนยาวอยู่ร่วมโลกกับชาติทั้งหลายสืบต่อไป จนตราบเท่าชั่วฟ้าดินสลาย...”

และในก่อนย่อหน้าสุดท้ายของคำนำจะพบว่า ผู้เขียนยังได้อัญเชิญดวงวิญญาณของกษัตริย์ลาว 3 พระองค์ ให้มาปกป้องรักษาชาติด้วยความว่า

“ข้าพเจ้าขอวิงวอนต่อพระวิญญาณของสมเด็จพระเจ้าฟ้างุ้มมหาราช สมเด็จพระเจ้าไชยเชษฐา มหาราช และสมเด็จพระเจ้าอนุวงศ์(สมเด็จพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชที่ 3) จงคลบนตาลให้จิตใจของชาวลาวยุคนี้ช่วยกันรักษาชาติซึ่งได้สูญเสียเอกราชไปตั้งแต่ร้อยแปดสิบปี และบัดนี้ได้กลับคืนชีวิตมาอยู่ร่วมโลกกับชาติอื่นๆทั้งหลายแล้วนั้น ให้ยืนยาวตลอดไป...ถึงเวลาแล้วที่ลาวทั้ง

ชาติจะต้องสามัคคีรักแพงกลมเกลียวกัน และช่วยกันสร้างสาประเทศชาติบ้านเมืองแล้ว(ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์,2548:109-110)

หรือ พงศาวดารชาติลาว ของเจ้าคำหมั้น วงกตรัตนะ ซึ่งท่านเป็นเจ้าเมืองบำเหน็จและทางลาวก็จัดเจ้าคำหมั้นว่าเป็นนักประวัติศาสตร์ลาวคนสำคัญท่านหนึ่ง งานของท่านได้จัดพิมพ์ครั้งแรกในปีพ.ศ.2504 เนื้อหาโดยรวมจะกล่าวถึงถิ่นฐานเดิมของไทย-ลาว ประวัติพระมหากษัตริย์ลาว พระองค์ต่างๆ และสิ่งที่ชัดเจนในการสร้างชาติของงานชิ้นนี้ สังเกตได้จากคำอุทิศของหนังสือซึ่งกล่าวว่า

“อภิวาทันทาในมหากษัตริย์คุณแต่ท่านเจ้าของหนังสือ และท่านผู้บริจาคทรัพย์ไว้ในที่นี้ และขออุทิศน้ำพักน้ำแรงที่แต่งหนังสือนี้ได้แสนยากเพื่อเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา และเป็นทานอุทิศประโยชน์แก่บรรดานักศึกษาที่สนใจในประวัติศาสตร์และโบราณคดี และแก่บิดามารดาบูรพาจารย์นักบวชระกูลวังหน้า เจ้าอุปราชอุ้นแก้ว กับบรรพบุรุษชาติลาวผู้กล้าหาญ ชื่อสัตย์สุจริตเสียสละแล้ว เพื่อทำลาวให้เป็นลาวทุกยุคทุกสมัย ขอสรรพศิริสวัสดิ์พิพัฒมงคล... หรืออายุขัยขุมอันยืนยง จงมีแด่พระมหาสมเด็จพระเจ้ามหาชีวิต องค์เป็นสถิตอยู่เหนือเกล้าเหนือกระหม่อมกับทั้งพระบรมราชวงศ์และราชบริพาร ขอให้พระราชอาณาจักรอุ้นเย็นเป็นสุขสำราญไพศาลสมบูรณ จารุญราชสมบัติ...”(ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, 2548: 106-107)

จากตัวอย่างประวัติศาสตร์ลาวในช่วงต้นนั้น พบว่ามีความพยายามในการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนลาว มีความต้องการให้คนลาวมีความรักในชาติลาว สำนักบุญคุณของชาติ มีความสามัคคีปรองดองกัน โดยมีศาสนาพุทธและพระมหากษัตริย์(เจ้ามหาชีวิต)เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชาติร่วมกัน

หลังจากที่ลาวได้สถาปนาเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว งานเขียนทางประวัติศาสตร์ก็มีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ในสมัยที่ลาวยังมีระบอบกษัตริย์นั้น งานเขียนประวัติศาสตร์ก็จะเน้นความสำคัญไปที่พระมหากษัตริย์และพุทธศาสนา ให้เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนลาว เมื่อเปลี่ยนระบอบการปกครองแล้ว ประวัติศาสตร์ลาวถูกเขียนขึ้นเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับพรรคประชาชนปฏิวัติลาว โดยพยายามสร้างให้พรรคเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนลาว ให้คนลาวสำนักในบุญคุณของพรรค ที่สามารถทำให้ประเทศลาวได้มีเอกราชอย่างแท้จริง ซึ่งเนื้อหาของประวัติศาสตร์ลาวในช่วงนี้ คือ เน้นการต่อสู้เพื่อเอกราช การต่อต้านมหาอำนาจทั้งหลาย ได้แก่ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น อเมริกา การจัดตั้งพรรคประชาชนปฏิวัติลาว

ตัวอย่างงานเขียนประวัติศาสตร์ลาวในสมัยที่ลาวเป็นสังคมนิยม ที่แสดงถึงการสร้างความชอบธรรมให้กับพรรคประชาชนปฏิวัติลาวนั้น มีตัวอย่างดังต่อไปนี้



บางบทเรียนต้นตอและบางปัญหาเกี่ยวกับทิศทางใหม่ของการปฏิวัติลาว โดยท่านไกสอน พมวิหาน เขียนขึ้นเนื่องในโอกาสครบรอบ 24 ปี แห่งการสร้างตั้งพรรคประชาชนปฏิวัติลาวที่ส่งองอาจ งานเล่มนี้ถือว่าเป็นเอกสารที่สำคัญเล่มหนึ่งของการปฏิวัติลาว เนื่องจากท่านไกสอน พมวิหาน มีตำแหน่งเป็นเลขาธิการใหญ่ คณะบริหารงานศูนย์กลางพรรคประชาชนปฏิวัติลาว และเป็นนายกรัฐมนตรีลาว ในงานเล่มนี้แบ่งออกเป็น 3 ภาคใหญ่ คือ ภาคที่ 1 ต่อสู้อย่างยาวนานมีชัยยิ่งใหญ่ ภาคที่ 2 บางบทเรียนต้นตอแห่งการต่อสู้มีชัยของการปฏิวัติประเทศ ซึ่งมีด้วยกันถึง 8 บท ส่วนภาคที่ 3 เป็นเรื่องก่อสร้างประเทศลาว สันติภาพ เอกราช เอกภาพ และสังคมนิยมที่เข้มแข็ง

**ประวัติพรรคประชาชนปฏิวัติลาว (ฉบับสังเขป)** พิมพ์โดยสถาบันวิทยาศาสตร์สังคมแห่งชาติ ดีพิมพ์ พ.ศ. 2532 มีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 ภาค คือ ภาคที่ 1 การจัดตั้งองค์การคอมมิวนิสต์ครั้งแรกของลาวและการลุกฮือยึดอำนาจกอบกู้เอกราชแห่งชาติ (ค.ศ.1930-1935) ภาคที่ 2 การต่อต้านพวกฝรั่งล่าเมืองขึ้น(ค.ศ.1945-1954) ภาคที่ 3 สร้างตั้งพรรคประชาชนลาว การต่อสู้กู้ชาติต้านจักรพรรดิอเมริกา(ค.ศ.1955-1975) ซึ่งงานเล่มนี้แสดงให้เห็นถึงความเป็นมาของพรรคปฏิวัติลาว รวมทั้งการเคลื่อนไหวต่างๆเพื่อเอกราชของลาว (ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, 2548: 142-143)

#### แบบเรียนกับการสร้างชาติ

แบบเรียนก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ใช้ในการสร้างสำนึกรักชาติได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ซึ่งเนื้อหาประวัติศาสตร์ลาวในตำราเรียนนั้นจะสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ลาวที่ถูกเขียนขึ้นในแต่ละสมัย ดังในสมัยที่ลาวยังเป็นราชอาณาจักร ประวัติศาสตร์ลาวเน้นความสำคัญกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ตำราเรียนในยุคสมัยนั้นก็จะเน้นความสำคัญกับสถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เช่นกัน ดังตัวอย่างแบบเรียนลาวต่อไปนี้

หนังสือแบบเรียน พงสาวดารลาวสำหรับชั้นประถม (ไม่ระบุปีที่พิมพ์) ที่มีการกล่าวถึงกำเนิดชาติลาวและคนลาว โดยต้องการชี้ให้เห็นว่าประวัติศาสตร์ของชาติลาวเป็นประวัติศาสตร์ที่มีผู้คนอาศัยมาเป็นเวลาช้านานแล้ว ดังเห็นได้จากอนุสาวรีย์เกี่ยวกับการฝังศพและโหมิน ส่วนคนที่อยู่ในประเทศลาวก่อนชาวลาวก็คือพวกข่า เป็นกลุ่มคนที่ไม่เจริญ (นัยก็คือ คนที่มีความเจริญก็คือคนลาว) ซึ่งต่อมาพวกนี้ได้ถูกพวกจามจับได้ และพวกจามต่อมาก็ถูกเขมรปราบ สำหรับชาวลาวหรือไทลาวนั้นเป็นหนึ่งในจำนวนพวกไทที่อพยพมาจากทิศเหนือ และมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยประเทศล้านช้าง และส่วนหนึ่งของประเทศพม่า ชาวลาวเป็นกลุ่มคนที่ศิวิไลซ์ ได้รับความศิวิไลซ์มาจากอินเดีย และความศิวิไลซ์จากเขมรยังได้เข้ามาเชื่อมกับความศิวิไลซ์ในลาวอีกด้วย

หนังสือแบบเรียน พงศาวดารลาว โรงเรียนมัธยมแบบประสมเจ้าฟ้าจุ่ม ของมหาสิลา วีระวงส์ พิมพ์ครั้งแรกปีพ.ศ.2495 โดยในหนังสือได้ให้ความสำคัญกับความเป็นมาของชาติลาว และคนลาวถึง 4 บท เพื่อต้องการชี้ให้เห็นถึงที่มาของอาณาจักรล้านช้าง กล่าวว่าเดิมชาติลาวได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ระหว่างแม่น้ำฮวงโหกับแม่น้ำแยงซีเกียง แถบเมืองเสลวน(ประเทศจีนในปัจจุบัน) เรียกว่าเมืองลุงและเมืองปา ต่อมาชาติลาวถูกจีนรุกรานจึงอพยพมาทางใต้ของเมืองเสลวนจนถึงยูนนาน ที่เดิมเรียกว่าหนองแสหรือน่าน หรือที่จีนเรียกว่า ตาลีฟู การตั้งอาณาจักรลาวที่หนองแสถือเป็นจุดสำคัญจุดหนึ่งที่หนังสือเล่มนี้ต้องการชี้ให้เห็นว่า พวกลาวเป็นชาติใหญ่และได้เคยสร้างเมืองใหญ่ๆขึ้นถึง 6 เมือง และได้เอกราชมานานประมาณ 100 ปี มีกษัตริย์ลาวสืบเชื้อสายต่อกันมา จนถึงขุนบรมราชาธิราชที่ได้ทรงตั้งเมืองใหม่ที่นา้อยอ้อยหนู ขนานนามเมืองใหม่นี้ว่า เมืองแถนหรือเมืองกาหลง หลังจากนั้นขุนบรมได้ส่งโอรสทั้ง 7 ไปปกครองเมืองต่างๆ โดยเฉพาะขุนลอ โอรสองค์แรกได้ไปปกครองเมืองล้านช้าง ดังนั้น เมื่อมาถึงบทที่ 5 เนื้อหาจึงเป็นเรื่องอาณาจักรล้านช้าง ขุนบรม ปฐมกษัตริย์แห่งอาณาจักรล้านช้าง ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทในการขับไล่พวกขอม และเป็นผู้เข้ายึดครองเมืองขวา(หลวงพระบาง) และเปลี่ยนชื่อเมืองใหม่ว่า เมืองเชียงทอง หลังจากนั้นชนชาติลาวก็ได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในดินแดนแถบนี้ และมีพระมหากษัตริย์สืบต่อเรื่อยมาจนถึงสมัยพระเจ้าฟ้าจู่ม ที่ได้รวบรวมประเทศเป็นปึกแผ่นและมีอาณาจักรที่กว้างใหญ่ (ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, 2548: 116-120)

จากตัวอย่างแบบเรียนในข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการเน้นความสำคัญของสถาบันชาติ ให้นักเรียนได้รู้ว่า คนลาวเป็นใคร มาจากไหน เคยมีความยิ่งใหญ่มาก่อน เสมือนเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับชนชาติลาว และแบบเรียนยังให้ความสำคัญกับเจ้ามหาชีวิต (พระมหากษัตริย์) ของลาว กล่าวว่าลานั้นมีพระมหากษัตริย์สืบเชื้อสายปกครองลาวมาช้านาน และคนลาวเองก็มีความเคารพในสถาบันกษัตริย์ ดังคำนำของมหาสิลา วีระวงส์ ที่เขียนไว้ในหนังสือ แบบเรียน พงศาวดารลาว กรมมัธยมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 2516 ความว่า

“ข้าพเจ้าขออุทิศบุญกุศลที่ข้าพเจ้าควรได้รับเนื่องจากการเขียนพงศาวดารชาติลาวขึ้นไว้นี้ ถวายแก่พระมหากษัตริย์ราชลาวทุกพระองค์ ที่ได้ทรงปกครองประเทศลาวมา และแก่ประชาชนลาวผู้รักชาติทั้งหลาย ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ขอให้ประเทศลาวจงเป็นดินแดนแก้วนเขตของชนชาติลาวตลอดไป ด้วยความสุขชุ่มรมเย็นตราบชั่วดินฟ้าสลาย” (ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, 2548: 121)

ศาสนาพุทธก็เป็นสถาบันหลักที่ถูกเน้นเพื่อการสร้างชาติลาวเช่นเดียวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยเน้นว่าคนลาวนับถือศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ เพื่อให้ “ชาติลาว” มีความศิวิไลซ์ในแง่ที่มีศาสนาที่ดี ที่มีความเป็นเหตุเป็นผลเป็นศาสนาของชาวลาวร่วมกัน โดยมี

การดำเนินการต่างๆให้คนทั้งหลายได้รับรู้ว่า พุทธศาสนามีความสำคัญต่อ “ชาติลาว” เช่น การเขียนประวัติศาสตร์ แม้แต่พระมหากษัตริย์ของลาวยังต้องอุปถัมภ์ศาสนาพุทธเพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะที่ดี ทำนุบำรุงศาสนาพุทธ ให้ศาสนาพุทธดำรงสืบต่อไป ในขณะที่เดียวกันศาสนาพุทธก็จะช่วยจรรโลงอำนาจของกษัตริย์ ให้พระองค์ดูน่าเลื่อมใส เป็นกษัตริย์ที่ตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรม ประชาชนก็จะให้การยอมรับในอำนาจของพระองค์ เช่น เจ้าฟ้ากุม เป็นผู้มีบทบาทในการนำพระพุทธรูปสลักลึงกวางสักจากเขมรเข้าสู่อาณาจักรล้านช้าง ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นประมุขในการนับถือศาสนาพุทธ, พระยาสามแสนไท นอกจากมีชื่อเสียงในการสร้างชาติลาวแล้ว ยังมีชื่อเสียง ในเรื่องของการสร้างโรงเรียนฝ่ายสงฆ์และสร้างวัด ได้แก่ วัดมโนรมย์ วัดอุโบสถ วัดเชียงคาน, พระโพธิสารราชเจ้า ทรงสร้างวัดวิชนราช สิมวัดวิชน, สมเด็จพะไชยเชษฐาธิราช กษัตริย์ผู้สร้างวัดพระแก้วและพระธาตุหลวงที่เวียงจันทน์ เป็นต้น ในตำราเรียนลาวก็มีการเน้นความสำคัญของพระพุทธรูปศาสนา เช่น แบบสอนอ่านภาษาลาวชั้น ก กา ตอนที่ 1 เรื่อง บุญอยู่วัด

“อยู่บ้านซอย	มีวัดศาลา
วันสีลมา	เพื่อนไปฟังเทศน์
บุญพะหวาด	เพื่อนแห่กันหลอน
ซอยออนซอน	ครุบาเพื่อนเทศน์
ให้ละเหตุ	ความซำปำบัง
ซอยไปฟัง	นำฝูงผู้เฒ่า
บ่ปากเว้า	แซวเล่นไล่กัน”

นอกจากนี้ในหนังสือ แบบเรียนศีลธรรมชั้นประถมปีที่ 2 พิมพ์ในปีพ.ศ.2507 เนื้อหาที่ใช้สอนเป็นเรื่องเกี่ยวกับพุทธประวัติ บุญเข้าพรรษา บุญห่อข้าวประดับดิน บุญห่อข้าวสาก บุญออกพรรษา บุญพระธาตุหลวง บุญปีใหม่ลาว บุญมาฆบูชา บุญวิสาขบูชา ส่วนพิธีกรรมสำคัญได้แก่ ขึ้น 15 ค่ำเดือนอ้าย มีบุญธาตุอิงฮัง (สะหวั้นนะเขต) , ขึ้น 15 ค่ำเดือน 3 มาฆบูชา บุญธาตุสิโลกะบุน เมืองท่าแขก และบุญวัดพู(เมืองจำปาสัก) , ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 วิสาขบูชา มีบุญบั้งไฟที่เวียงจันทน์, ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 เข้าพรรษา, แรม 14 ค่ำ เดือน 9 ข้าวประดับดิน, ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 เข้าสลาก, ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ออกพรรษา บุญไหลเรือไฟและแข่งเรือ, ขึ้น 13 ค่ำ เดือน 12 บุญวัดสีเมือง (เวียงจันทน์), ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 บุญธาตุหลวง, แรม 1 ค่ำ เดือน 12 บุญวัดองค์ต่อวัดอินแปง (เวียงจันทน์) เป็นต้น (ดรรรัตน์ เมตตาริกานนท์, 2548: 127-128)

จากตัวอย่างตำราเรียนลาวในข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการสร้างสำนึกความเป็นชาติลาว โดยมี ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนลาว อย่างไรก็ตามในเพลงปฏิวัติทั้งในสมัยทำสงครามต่อต้านฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกา ไม่ปรากฏว่ามีการเน้นความเป็นชาติลาวในแง่พุทธศาสนา เนื่องจากเพลงปฏิวัติมุ่งปลุกเร้าให้คนสนับสนุนการทำสงคราม จึงหลีกเลี่ยงที่จะกล่าวถึงพุทธศาสนา

เมื่อลาวเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง พรรคประชาชนปฏิวัติลาวมีอำนาจเด็ดขาดทางการเมือง การสร้างสำนึกความเป็นชาติลาวก็ถูกเน้นไปที่ ความเป็นมาของพรรค ชัยชนะของประเทศลาวที่มาจากต่อสู้โดยพรรค ถ้าประชาชนลาวรักในประเทศชาติ หวงแหนประเทศชาติ ก็ต้องรักพรรค สำนึกบุญคุณของพรรคที่ทำให้ลาวได้รับเอกราชอย่างแท้จริง การสร้างสำนึกความเป็นชาติลาวดังกล่าว ก็เพื่อประโยชน์ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว สร้างความชอบธรรมในการปกครองประเทศลาวให้กับพรรค ในตำราเรียนลาวก็มีการเปลี่ยนแปลงดังที่กล่าวในข้างต้น ตัวอย่าง เช่น แบบเรียน **คุณสมบัติชั้นประถมศึกษาปีที่ 5** ที่มีการกล่าวถึงคุณงามความดีของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ความว่า

“พักปะชาชนปะติวัตลาวเป็นผู้นำพาปะชาชนเฮาต่อสู้ขับไล่จักกะพัคอาเมลิกาผู้สุกฮานและลูกมือของมัน เพื่อนำเอาเอกะลาดและปะชาติปะโตมาสู่ปะชาชนเฮา พวกน้องได้ฮ้ำเฮียนก็ฮ้อนมีพักปะชาชนปะติวัตลาว ดังนั้นเฮาจึงต้องฮ้อนคุณและฮักแพงพักปะชาชนปะติวัตลาว...(วิชาคุณสมบัติ ป.5, 1979: 51)

ซึ่งมีความหมายว่าพรรคประชาชนปฏิวัติลาวเป็นผู้นำในการต่อสู้กับจักรวรรดินิยมอเมริกา ผู้รุกรานและลูกสมุนจนได้รับชัยชนะ และนำเอาเอกราชอธิปไตยมาสู่สังคมนประเทศชาติ เยาวชนควร สำนึกในคุณความดี และมีความรักหวงแหนพรรคประชาชนปฏิวัติลาว

ในหนังสือคู่มือครู ภาษาลาว **ชั้นประถมศึกษาปีที่ห้า** พิมพ์เมื่อปีพ.ศ.2548 ก็มีการแนะนำในการเรียนการสอนเกี่ยวกับภาษาลาวให้กับครู โดยจะมีการกำหนดขอบเขตของเนื้อหาบทเรียนที่จะสอนในแต่ละชั่วโมง ควรสอนอย่างไร มีกิจกรรมอะไรบ้างที่ต้องให้นักเรียนปฏิบัติ ซึ่งก็มีเนื้อหาเกี่ยวกับพรรคประชาชนปฏิวัติลาวที่จะต้องให้ครูสอนแก่นักเรียนด้วย

“บทที่ 7 จารึกน้ำใจ 12 ตุลาคม

#### 1. จุดประสงค์

1.1 ฟังกานสนทนา อะทิบาย และกานอ่านกอนแล้วเข้าใจความหมาย

1.2 บอกความสำคัญของวันที่ 12 ตุลาคม ปี 1945 ,ตอบคำถาม,อะทิบายคำสับ



### 1.3 อ่านสะแดงอวมจิตบคองได้ถูกต้อง

## 2. เนื้อในต้นตอ

วันที่ 12 ตุลาคม 1945 เป็นวันประกาศเอกราชของชาวลาว เขา ย้อนความสำคัญของปวงชนชาวลาว พวกเขาจึงมีวันดังกล่าว

### 2.1 กานฟัง

- กานเล่าประวัติความเป็นมาของปะเทดลาวจากคูลู
- กานอ่านและอะธิบายเนื้อในบคอง
- กานอะธิบายวิธีที่พันละนาคน

### 2.2 กานเว้า

- เล่าถึงเรื่องที่ได้ฟังจากคูลู
- สนทนาเกี่ยวกับความองอาดกำหนดของกำลังปะติวัติลาว
- บอกสาเหตุที่พาให้ปะเทดเฮาสามาได้ฮับไซชะนะในกั้งนั้น

### 2.3 กานอ่าน

- อ่านคำสับ เช่น สะหมุน โลกา เอกะลาด จาลิก ลิดเสลลี แพรกแซง สงคาม
- อ่านกอนสะแดงอวมจิต
- อ่านในใจและอะธิบายเนื้อใน

### 2.4 กานเขียน

- เขียนคำสัดในกอน
- เขียนข้อความในกอนเป็นเนื้อความทำมะดา
- เขียนพันละนารูปร่างของคนผู้หนึ่ง” (คู่มือคูพาสาลาว ชั้นปะถมปีที่ห้า, 2005: 18-19)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของวันประกาศเอกราช 12 ตุลาคม พ.ศ.2488 ซึ่งเป็นบทหนึ่งทีครูจะต้องสอนแก่นักเรียนลาวให้เห็นความสำคัญของวันดังกล่าว นอกจากนี้ยังต้องสอนการอ่านกลอน แต่งกลอน ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวันประกาศเอกราชของลาวอีกด้วย นอกจากการสอนให้คนลาวรู้บุญคุณของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวแล้ว ในแบบเรียนของลาวก็ยังมีภาระเน้น ศักดิ์ของชาติ ซึ่งเป็นการสร้าง คนอื่น ขึ้นเพื่อทำให้การสร้างสำนึกความเป็นชาติได้ผลมากขึ้น เพราะเมื่อมีศัตรูของชาติร่วมกัน จะทำให้คนลาวเกิดความสามัคคีมากยิ่งขึ้น ตัวอย่าง เช่น แบบเรียน **คุณสมบัติชั้นประถมศึกษาปีที่ 1** ทีมีการกล่าวถึงศัตรูของชาติไว้อย่างชัดเจน

“ บดที่ 24 เลียดแก่นจักกะพัคอาเมลิกาผู้สุกษาน

เลื่อง จักกะพัคอาเมลิกา มิ่งต้องตาย

นางบัวสอน มีน้องผู้หนึ่ง พอดีอย่างจู่จะเป็นคนหัน พิ มีผิวเนื้อขาวเสาะใส ตาทั้งคู่ดำ และมักหัว เมื่อบัวสอนกับมาแต่เฮียน น้องน้อยทั้งเด่มือ ทั้งฮ้องมาไล่เอื้อย บัวสอนฮักน้องคนที่สุด น้องน้อยเป็นสิ่งอบอุ้มใจคอบคัว

มือหนึ่งบัวสอนพ้อมด้วยพ่อแม่ พอมเลียหย้า สวมมันตันอยู่ข้างบ้าน พอดียอนอาเมลิกามา ลักหัวลงยิงทำลายเฮือนสามบ้านช่อง เฮ็ดให้แม่บาดเจ็บ น้องน้อยตายคาหลังแม่

เสียดายน้อง เอ็นดูแม่ แม่และบัวสอน ฮ้องให้หายที่สุด ส่วนพ่อของบัวสอนบ่ให้ แต่สองตาแดงเข้ม ทั้งฮ้องขึ้นหมดแสงว่า จักกะพัคอาเมลิกา มิ่งต้องตาย เลือดต้องใช้ด้วยเลือด ปะจวบั้นพ่อของบัวสอน ได้ออกไปเป็นทะเลหนานปดปอยตีอาเมลิกาแล้ว แต่บัวสอนยังเสียดายน้อง คิดถึงพ่อ และจำคำพ่อ จักกะพัคอาเมลิกา มิ่งต้องตาย” (วิชาคุณสมบัติ ป.1, 1979: 64-65)

บทอ่านนี้แสดงให้เห็นถึงความเกลียดแค้นของคนลาวที่มีต่อสหรัฐอเมริกา โดยเล่าถึงครอบครัวหนึ่ง ซึ่งมีนางบัวสอน พ่อ แม่ และน้องเล็กๆคนหนึ่งที่กำลังน่ารักและเป็นขวัญใจของครอบครัว แต่มาวันหนึ่ง สหรัฐอเมริกาได้นำเครื่องบินมายิงทำลายบ้านเรือน ทำให้น้องของบัวสอนตายคาหลังของแม่ ทำให้พ่อของบัวสอนแค้นสหรัฐอเมริกา และกล่าวว่า จักรพรรดิอเมริกาต้องตาย เลือดต้องใช้ด้วยเลือด บัวสอนก็ได้จดจำคำที่พ่อพูดไว้ ซึ่งบทอ่านนี้พยายามให้เด็กชั้นประถมของลาวนั้นท่องจำให้ขึ้นใจว่า จักรพรรดิอเมริกาต้องตาย อเมริกาเป็นศัตรูของชาติลาว ต้องเกลียดแค้นสหรัฐอเมริกา คำว่า จักรพรรดิอเมริกาต้องตาย ในบทอ่านนั้นก็ถูกเน้นโดยให้อยู่ในเครื่องหมายคำพูด เพื่อให้นักเรียนจำข้อความนั้นให้ขึ้นใจ

ศัตรูของชาติลาวที่ปรากฏในแบบเรียน นอกจากสหรัฐอเมริกาแล้ว ไทยก็ถูกเน้นในฐานะศัตรูของชาติลาวเช่นกัน เพราะลาวเคยตกเป็นเมืองขึ้นของสยาม และลาวถูกสยามกดขี่ขูดรีด หรือการที่สยามปราบเจ้าอนุวงศ์ในฐานะกบฏ ซึ่งเจ้าอนุวงศ์เป็นกษัตริย์ที่คนลาวให้การยกย่องในฐานะที่พระองค์พยายามทำให้ลาวได้รับอิสรภาพจากไทย ดังปรากฏใน **แบบเรียนวิชา ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ศึกษาพลเมือง** ซึ่งมีใจความต่อไปนี้

“บดที่ 13 อานาจักลาวล้านช้าง ใต้กานปกคองของสักดินาสะหยาม และกานแทรกแซงลาวของพวกล่าเมืองขึ้นฝรั่ง ในปี ค.ศ 1829-1893

1. รูปกานปกคอง และกดขี่ขูดรีดของสักดินาสะหยามที่มีต่อปะชาชนลาว

ทาดแท้บ่มีวันเปี่ยนเปงของวงกานกำอำนาจ สักดินาสะหยามแม่นแนวคืดชะหยาชอนาเขต เอาดินแดนปะเทดไค้คียง ท้ายสะตะวัดที่XVIII สะหยามได้ยกกำลังเข้ารุกราน อานาจักลาว

ล้านช้าง บังคับให้ลาวล้านช้างทั้งสามอาณาจักร เป็นหัวเมืองส่วย ของสยาม. นอกนี้พวกเขาได้หาช่องทางขัดขวางกำลังต่อสู้ของประชาชนลาว บังคับประชาชนลาว ได้มีโอกาสฟื้นตัวเป็นลัดเอะลาดได้.

โชคกำของสยาม ที่มีต่อประชาชนลาวอย่างหวงหวาย ฮ้ายแสบไปกว่านั้นแน่นอน ปาบปามอย่างโหดฮ้ายป่าเถื่อนที่สุด ต่อขบวนลุกขึ้นก่อกองกษัตริย์ ของประชาชนลาวบ้านดงเผ่า พายได้กานนำพาของเจ้าอนุวงศ์ซึ่งสยามเอ็นว่า(เป็นกะบด) เมื่อสยามล้มเลิกการปาบปามขบวนฮักชาดดังกล่าว พวกเขาก็ฮีบฮ้อนจัดตั้งกานปกครองลาวใหม่ ด้วยวิธีกานยุบเลิกอาณาจักรเวียงจันทน์ บังคับให้มีเจ้าปกครองต่อไป อันเป็นกานเหยียบย่ำทำลาย หัวดับสวนลาวล้านช้าง พ้อมกันนั้นสยามก็ได้เปี่ยนแปลงกานปกครองลาวแบบกคชี่ชูดริตหนักหน่วงกว่าเก่า : สยามได้ยุบเลิกอาณาจักรเวียงจันทน์แล้วได้แบ่งเอาเมืองสำคัญ”(แบบเรียนวิทยาศาสตร์สังคม ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่หนึ่ง, 1996: 63)

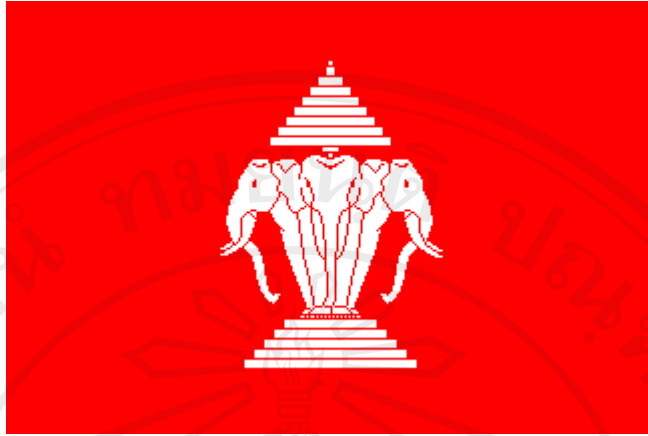
จากประวัติศาสตร์ลาวในแบบเรียนลาวที่ยกตัวอย่างมาในข้างต้น นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสำนักความเป็นชาติลาวแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงการสร้างพื้นฐานจิตสำนึกรักชาติให้กับนักเรียนตั้งแต่ยังเด็ก โดยรัฐเขียนประวัติศาสตร์ขึ้นมาชุดหนึ่งและใช้แบบเรียนเป็นสื่อในการสร้างสำนักความเป็นชาติ เพราะวัยเด็กนั้นง่ายต่อการปลูกฝังแนวคิดหรือเรื่องราวต่างๆที่เกี่ยวกับชาติ และเป็นวัยที่พร้อมจะรับสิ่งต่างๆ โดยที่เด็กไม่สามารถแยกแยะได้ว่าอะไรคือความจริงเพียงแต่ท่องจำประวัติศาสตร์เพื่อนำไปใช้ในการสอบเลื่อนชั้นต่อไปเท่านั้น

### ธงชาติ และเพลงชาติลาว

ธงชาติถือเป็นสัญลักษณ์หนึ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นชาติได้เป็นอย่างดี การเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองของลาวก็ส่งผลให้ธงชาติลาวเกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งสีของธงชาติ สัญลักษณ์ในธงชาติ การให้ความหมาย ซึ่งล้วนถูกนิยามให้เกิดความชอบธรรมแก่สถาบันที่มีอำนาจสูงสุดในลาวแต่ละสมัย โดยจะเปรียบเทียบให้เห็นดังต่อไปนี้

### ธงชาติลาวสมัยพระราชอาณาจักร

ธงชาติลาวสมัยพระราชอาณาจักรมีลักษณะเป็นธงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าสีแดง มีรูปช้างเอราวัณ 3 เศียรสีขาวยืนอยู่บนแท่น 5 ชั้นภายใต้พระมหาเศวตฉัตร 9 ชั้น ธงนี้ใช้เป็นธงชาติลาวในช่วงปี พ.ศ. 2495 ถึง พ.ศ. 2518 ปัจจุบันนี้ขบวนการลาวฝ่ายขวานิยมกษัตริย์ยังใช้เพื่อเป็นสัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหวเพื่อสร้างประชาธิปไตยในลาวและการคงอยู่ของรัฐบาลพระราชอาณาจักรลาวพลัดถิ่น ในสมัยที่ฝรั่งเศสปกครองลาวในฐานะอาณานิคมอยู่นั้น ธงนี้จะมีรูปชาติฝรั่งเศสขนาดเล็กอยู่มุมธงด้านติดกันธงอยู่ด้วย



รูปที่ 1 ธงชาติลาวสมัยราชอาณาจักร

#### ความหมายของธงชาติลาวสมัยพระราชอาณาจักร

1. รูปช้างเอราวัณ 3 เศียร หมายถึง เอกภาพของชาติ อันเกิดจากการรวมราชอาณาจักรลาว ล้านช้างในอดีต 3 อาณาจักร คือ ราชอาณาจักรล้านช้างหลวงพระบาง ราชอาณาจักรล้านช้างเวียงจันทน์ และราชอาณาจักรล้านช้างจำปาสัก เข้าเป็นราชอาณาจักรลาวเพียงหนึ่งเดียวภายใต้การปกครองของราชอาณาจักรล้านช้างร่มขาวหลวงพระบาง
2. รูปพระมหาเศวตฉัตร หมายถึง เขาพระสุเมรุอันเป็นศูนย์กลางของจักรวาลในศาสนาพุทธ (โดยนัยจะหมายถึงอำนาจการปกครองของกษัตริย์ราชวงศ์ล้านช้างหลวงพระบางเหนืออาณาจักรลาวทั้ง 3 แห่งเนื่องจากเศวตฉัตรเป็นสัญลักษณ์ของพระมหากษัตริย์)
3. พื้นธงสีแดง หมายถึง เลือดของประชาชนลาว
4. ทำยี่นของช้างเอราวัณ หมายถึง กฎหมายของชาติ

#### ธงชาติลาวสมัยสังคมนิยม

ธงชาติลาวสมัยสังคมนิยมใช้มาตั้งแต่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2518 ลักษณะเป็นธงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง 2 ส่วน ยาว 3 ส่วน มีแถบสีแดง น้ำเงิน เข้ม แดงตามแนวนอน โดยแถบสีเด็คนั้นกว้างเป็น 1 ใน 2 ส่วนของแถบสีน้ำเงินเข้ม ตรงกลางแถบสีน้ำเงินมีรูปพระจันทร์สีขาว กว้าง 4 ใน 5 ส่วนของแถบสีน้ำเงินนั้น ธงนี้มีชื่อเรียกในภาษาลาวว่า **ธงดวงเดือน** ได้รับการออกแบบขึ้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 โดย มหาสิลา วีระวงส์ นักปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่ของชาวลาว ในอดีตช่วงปี พ.ศ. 2488 นั้น ภายหลังจากญี่ปุ่นยอมแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 แล้ว ขบวนการลาวอิสระได้ประกาศให้

ประเทศลาวเป็นเอกราชจากฝรั่งเศสและประกาศจัดตั้งรัฐบาลลาวอิสระ โดยใช้ธงนี้เป็นสัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหว แต่ 6 เดือนให้หลังต่อมาฝรั่งเศสก็กลับเข้ามาปกครองลาวซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอินโดจีนฝรั่งเศสและล้มรัฐบาลลาวอิสระลง (ได้ให้เอกราชแก่ลาวภายหลังในปี พ.ศ. 2498 ลาวจึงปกครองตนเองด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข) ธงนี้ก็ได้ถูกนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ของขบวนการปะเทดลาวแทน ซึ่งขบวนการนี้จัดตั้งโดยผู้นำขบวนการลาวอิสระส่วนหนึ่งที่นิยมแนวคิดทางการเมืองฝ่ายซ้าย ภายใต้การนำของเจ้าสุภานุวงศ์ เมื่อขบวนการปะเทดลาวเคลื่อนไหวปลดปล่อยลาว ล้มล้างรัฐบาลระบอบกษัตริย์ และจัดตั้งรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์ปกครองประเทศสำเร็จ ธงนี้ก็ได้รับการรับรองให้เป็นธงชาติของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวอย่างเป็นทางการในวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2518



รูปที่ 2 ธงดวงเดือน

#### ความหมายของธงชาติลาวสมัยสังคมนิยม

1. สีแดง หมายถึง เลือดแห่งการต่อสู้เพื่ออิสรภาพของชาวลาว
2. สีน้ำเงิน หมายถึง ความมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ของชาติ
3. พระจันทร์สีขาว เป็นสัญลักษณ์ของดวงจันทร์ลอยเด่นเหนือลำน้ำโขง และหมายถึงเอกภาพของชาติภายใต้การปกครองของรัฐบาลพรรคประชาชนปฏิวัติลาว (พรรคคอมมิวนิสต์ลาว) หรือหมายถึงการกลับมารวมกันอีกครั้งของชาวลาวสองฝั่งโขง (<http://th.wikipedia.org/wiki/ธงชาติลาว>: 21 มิถุนายน 2550)



จากรายละเอียดของธงชาติลาวทั้ง 2 แบบ แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงสำนึกเรื่องชาติของลาว ในสมัยพระราชอาณาจักรนั้น ชาติลาวมีจุดเน้นไปที่พระมหากษัตริย์ โดยธงชาติจะมีรูปพระมหาเศวตฉัตรเป็นความหมายโดยนัยว่า ประเทศลาวนั้นปกครองโดยระบอบกษัตริย์ และได้พระมหาเศวตฉัตรมีช้างเอราวัณ 3 ตัว หมายความว่ากษัตริย์มีอำนาจสูงสุดเหนือดินแดนลาวทั้ง 3 อาณาจักร คือ หลวงพระบาง เวียงจันทน์ และจำปาสัก โดยช้างเอราวัณทั้ง 3 ตัวนั้น เปรียบได้กับดินแดนลาวทั้ง 3 อาณาจักร ต่อมา เมื่อประเทศลาวถูกปกครองโดยพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ตั้งแต่ พ.ศ.2518 เป็นต้นมา ระบอบการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์ถูกยกเลิกไป ชาติลาวมีจุดเน้นที่พรรคประชาชนปฏิวัติลาว ดังนั้น ธงชาติลาวแบบเก่าจึงถูกยกเลิกไป พรรคประชาชนปฏิวัติลาวได้นำธงดวงเดือนที่เคยใช้เป็นสัญลักษณ์ในการต่อสู้สมัยที่ยังเป็น “ขบวนการปลดปล่อยลาว” ให้เป็นธงชาติลาวตั้งแต่ พ.ศ.2518 เป็นต้นมา เป็นการแสดงถึงอำนาจสูงสุดของพรรคในการปกครองประเทศลาว

### เพลงชาติลาว

เพลงชาติ (National Anthem) เป็นเพลงประจำชาติ เพลงชาติมีความหมายได้หลายประการด้วยกัน

ประการแรก เพลงชาติแสดงถึงความเป็นชาติของประชาชนในชาตินั้นๆ ได้

ประการที่สอง เพลงชาติสามารถแสดงถึงฐานะทางการเมืองว่าเป็นประเทศที่มีเอกราช ไม่เป็นเมืองขึ้นแก่ใคร

ประการที่สาม เพลงชาติเป็นสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายประจำชาติ

และประการสุดท้าย เพลงชาติเป็นกลิ่นไอทางศิลปวัฒนธรรมของประชาชนในกลุ่มชนชาตินั้นๆ (สุกรี เจริญสุข, 2532: 1)

เพลงชาติจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ถูกใช้ในการสร้างสำนึกความเป็นชาติได้เป็นอย่างดีเพราะโดยปกติเพลงชาติก็จะมีเนื้อหากระตุ้นจิตสำนึกให้ประชาชนเกิดความรักชาติ ความสามัคคี ความฮึกเหิม ความหวงแหนในชาติของตน รัฐก็จะนำเพลงชาติไปเปิดผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้ฟังบ่อยๆ ซ้ำๆ จนสามารถร้องตามได้และรู้สึกคล้อยตามบทเพลงไปในที่สุด ซึ่งรัฐบาลลาวก็ใช้แนวทางดังกล่าวเช่นกัน แต่เดิมเพลงชาติลาวไม่ได้มีเนื้อหาอย่างที่ได้ยินในปัจจุบัน เพลงชาติลาวถูกเปลี่ยนแปลงเนื้อร้องตั้งแต่ลาวเปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นต้นมา โดยจะเปรียบเทียบให้เห็นดังต่อไปนี้

## เพลงชาติลาวสมัยพระราชอาณาจักรลาว

ชาดลาวตั้งแต่เดิมมา	ขึ้นชื่อลือชาอยู่ในอาชี
ชาดลาวผูกพันไม่ตี	ฮ่วมสามก๊กก็ฮักฮ่อโฮมกัน
ฮักชาดฮักปะเทศเฮา	ฮักเจ้าปบกเคดเคสา
โฮมฮักฮ่วมศาสนา	แต่บุญฮานมาฮักฮาดินแดน
บ่ให้ชาดใดมารวน	ราวีรบกวณยาดแย่งชิงเอา
ไฟขึ้นเข้ามาลู่่วนวาย	สู้จนตัวตายต้านทางศัตรู
ช่วยชาดเซ็ดชูเลือดเนื้อเชื้อเผ่า	พื้นฟูกู้เอาบรธาทุกกัน

เพลงชาติลาวนี้แต่งเนื้อร้องโดย หมอทองดี สุนทอนวิจิต และถูกใช้เรื่อยมาจนกระทั่งลาวเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง มีการเปลี่ยนเนื้อร้องเพลงชาติใหม่ในวันสถาปนาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2518 โดยท่าน สีชนะ สีสาน นักแต่งเพลงปฏิวัติที่มีชื่อเสียงของลาว เป็นผู้แต่งเนื้อร้องใหม่ แต่ยังคงทำนองเดิมไว้ ซึ่งอาจจะต้องการให้ประชาชนมีความคุ้นเคยกับเพลงชาติเนื้อร้องใหม่ได้เร็วมากขึ้นจึงต้องใช้ทำนองเดิม เพื่อสร้างความคุ้นเคยและไม่ให้มีความรู้สึกแตกต่างกับเพลงชาติเก่ามากเกินไป

## เพลงชาติลาวสมัยสังคมนิยม

ชาดลาวตั้งแต่โคมา	ลาวทุกถ้วนหน้าเซ็ดชูสุดใจ
ฮ่วมแสงฮ่วมจิตฮ่วมใจ	สามก๊กก็กันเป็นกำลังเดียว
เค็ดเคียวพ้อมกันก้าวหน้า	บุชาชูกיעดของลาว
ส่งเสริมใช้สิดเป็นเจ้า	ลาวทุกชนเผ่าสะหมอบกัน
บ่ให้ฝูงจักกะพัด	และพวกขายชาดเข้ามารบกวณ
ลาวทั้งมวนชูเอกะลาด	ฮิดสะหละพาบของชาดลาวไว้
ตัดสินใจสู้ชิงเอาไซ	พาชาดก้าวไปสู่ความวัฒนะนา

เมื่อเปรียบเทียบเนื้อร้องของเพลงชาติลาวทั้งแบบเก่าและแบบใหม่ จะพบว่าจุดเน้นเรื่องความเป็นชาตินั้นเปลี่ยนไป โดยเพลงชาติลาวแบบเก่านั้นมีจุดเน้นไปที่สถาบัน ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ แต่เพลงชาติลาวใหม่นั้นแสดงให้เห็นว่า ชาติ มิใช่ของประชาชนลาวเผ่าใดเผ่าหนึ่ง แต่ชาตินั้นประกอบไปด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มชนเผ่าที่หลากหลายที่ล้วนเป็น “ลาว”

เหมือนกัน ประชาชนที่อยู่ในชาติล้วนมีสิทธิ และเสรีภาพเท่าเทียมกัน รวมถึงมีความสามัคคีกัน แต่เนื่องจากชาติลาวตกอยู่ภายใต้การครอบงำของมหาอำนาจอื่นมาตลอดในประวัติศาสตร์ เพลงชาติลาวใหม่นี้จึงเน้นความมีอิสรภาพของชาติ โดยอุดมคติที่ต้องการบรรลุคือ การนำพาชาติไปสู่ความเจริญก้าวหน้า (ปณิตา สระวาสี, 2546: 68)

### อนุสาวรีย์

อนุสาวรีย์เป็นสิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นเพื่อระลึกถึงคุณงามความดีของบุคคลผู้ทำประโยชน์ต่อประเทศชาติ ด้วยการสลักคำลงกาย คำลงความคิด หรือแม้แต่ชีวิตเพื่อปกป้องประเทศชาติ หรืออนุสาวรีย์อาจสร้างขึ้นเพื่อระลึกเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเป็นพิเศษก็ได้ อนุสาวรีย์จึงถูกสร้างขึ้นอย่างมีจุดประสงค์ ซึ่งอาจเป็นการเชิดชูบุคคล หรือย้ำเตือนถึงเหตุการณ์ในอดีตที่ผู้สร้างให้ความสำคัญและต้องการให้อยู่ในความทรงจำของคนทั้งปวง

ด้วยเหตุที่อนุสาวรีย์เป็นสิ่งก่อสร้างที่มีความคงทน มีขนาดใหญ่สามารถมองเห็นได้ง่าย และตั้งอยู่ในที่สาธารณะ ตลอดจนรูปปลัดขันธ์ของอนุสาวรีย์ที่มีความงดงามทางศิลปะ ดังนั้นผู้สร้างซึ่งส่วนใหญ่คือรัฐ จึงมักใช้อนุสาวรีย์เป็นเครื่องมือสื่อสาร ความรู้ ความคิด ทศนคติ คำสั่งสอน นโยบาย หรือความต้องการของรัฐไปยังประชาชนได้ อนุสาวรีย์จึงทำหน้าที่รับใช้จุดมุ่งหมายทางการเมืองของผู้ปกครองเป็นสำคัญ ไม่มีอนุสาวรีย์ใดเกิดขึ้นเพื่อคัดค้านหรือขัดแย้งกับนโยบายของรัฐ เนื่องจากอนุสาวรีย์แต่ละแห่งต้องผ่านการเห็นชอบจากหน่วยงานของรัฐก่อนเสมอ

อนุสาวรีย์แห่งแรกของลาวสร้างในสมัยฝรั่งเศสปกครอง นั่นคืออนุสาวรีย์ของนักสำรวจชาวฝรั่งเศสผู้มีชื่อเสียง ออกุสต์ ปาวี เป็นรูปปั้นเด็กน้อยชายหญิงลาวสองคนกำลังมอบดอกไม้ให้ ปาวีด้วยความชื่นชม แรกเริ่มอนุสาวรีย์ดังกล่าวตั้งอยู่หน้าหอพระแก้ว ในเวียงจันทน์ ต่อมาถูกย้ายไปที่จัตุรัสปาวีในปี พ.ศ.2490 และจากนั้นก็ย้ายอีกครั้งไปที่สถานทูตฝรั่งเศสในปี พ.ศ.2504 ส่วนอนุสาวรีย์ที่เป็นกษัตริย์ลาวพระองค์แรกคือ อนุสาวรีย์พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ที่ตั้งอยู่หน้าองค์ธาตุหลวง เวียงจันทน์ โดยก่อสร้างในปี พ.ศ.2500

การที่ฝรั่งเศสเลือกสร้างอนุสาวรีย์ของปาวีขึ้นมานั้น ถ้าพิจารณาถึงสถานการณ์ทางการเมืองในช่วงเวลานั้น ที่มีการคุกคามของลัทธิเชื้อชาติไทยเป็นใหญ่ มีความพยายามของรัฐบาลไทยในการทำให้ลาวเข้ามารวมอยู่ในประเทศไทย ฝรั่งเศสจึงมีการกิจสำคัญในการสร้างสำนึกให้คนลาวนับถือและมีความรักความชื่นชมต่อฝรั่งเศสหรือมีไมตรีจิตต่อฝรั่งเศส เพื่อต้องการให้ลาวอยู่ภายใต้สหพันธอินโดจีนต่อไป

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2518 อนุสาวรีย์ได้ถูกสร้างขึ้นมากมาย อนุสาวรีย์ที่สร้างภายใต้ชุดความทรงจำของระบอบเก่ามีทั้งที่ยังคงอนุรักษ์ไว้และบางส่วนกลายเป็นของ

ต้องห้ามและสมควรทำลาย เช่น อนุสาวรีย์เจ้าคำสุก(พ.ศ.2500) ที่สร้างโดยเจ้าบุญอุ้ม และ อนุสาวรีย์กะต่าย โคนสะโลลิด (พ.ศ.2512) เป็นต้น

ส่วนอนุสาวรีย์ของเจ้ามหาชีวิตสว่างวงศ์(พ.ศ.2517) กลับสามารถตั้งตระหง่านอยู่ได้ที่วัดสีเมือง ในเวียงจันทน์ รวมถึงที่ตั้งอยู่หน้าพิพิธภัณฑสถานหลวงพระบาง (พ.ศ.2520) มีผู้อธิบายว่าเหตุผลที่รัฐบาลระบอบใหม่ยังคงไว้ซึ่งรูปปั้นเจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวงศ์เนื่องจาก รูปปั้นดังกล่าวได้รับการสนับสนุนเงินก่อสร้างจากสหภาพโซเวียต ประเทศร่วมอุดมการณ์เดียวกับลาว หลังจากที่เจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวงศ์พัฒนาเสด็จเยือนสหภาพโซเวียตในปี พ.ศ.2515

ประตูดัช หรือชื่อเดิมเรียกว่า อนุสาวรีย์ทหารผ่านศึก ที่ปัจจุบันกลายเป็นสัญลักษณ์สำคัญอีกอย่างหนึ่งของเวียงจันทน์ ก่อสร้างในปี พ.ศ.2500 สังเกตได้ว่าในปีดังกล่าวรัฐบาลราชอาณาจักรลาว ก่อสร้างอนุสาวรีย์หลายแห่ง แกมมุมหนึ่งคือเพื่อสร้างความทันสมัยให้กับเมืองเวียงจันทน์ เช่นเดียวกับเมืองอื่นๆในยุโรป จุดประสงค์ในการก่อสร้างอนุสาวรีย์ทหารผ่านศึก คือ เพื่อระลึกถึงนักรบฝ่ายรัฐบาลราชอาณาจักรที่เสียชีวิตในสงครามระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับฝ่าย “ขบวนการปะเทดลาว” รัฐบาลในระบอบใหม่พยายามนิยามความหมายใหม่ให้กับ อนุสาวรีย์ทหารผ่านศึก โดยในปี พ.ศ. 2538 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรมได้ประกาศว่า อนุสาวรีย์ทหารผ่านศึกเป็นมรดกของชาติ คือ สัญลักษณ์ของชัยชนะเรียกว่า ประตูชัย เนื่องจากในวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2518 ประชาชนลาวได้ใช้เป็นสถานที่ชุมนุมประท้วงรัฐบาลราชอาณาจักร (ปณิตา สระวาสี, 2546: 76-78) นับเป็นการนิยาม “ชาติลาว” ที่เน้นความสำคัญของประชาชนต่อชาติลาวในระบอบใหม่



รูปที่ 3 ประตูชัย (ที่เวียงจันทน์)

อนุสาวรีย์ของท่านโกสอน พมวิหาน ถือได้ว่าเป็นความแพร่หลายมากที่สุด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา ได้มีการสร้างรูปจำลองทั้งเต็มตัวและครึ่งตัวของนายโกสอนจำนวนหลายร้อยรูป เพื่อนำไปติดตั้งทั่วประเทศ โดยเกาหลีเหนือซึ่งงบประมาณเพื่อการดังกล่าวไปเป็นจำนวนมาก รูปจำลองใหญ่ๆติดตั้งในตัวเมือง ส่วนรูปเล็กติดตั้งตามหัวเมืองทั่วประเทศ รูปจำลองขนาดใหญ่ที่สุดติดตั้งไว้ที่หน้าพิพิธภัณฑสถานที่อุทิสัยนายโกสอน ซึ่งใช้งบประมาณการสร้างรูปจำลองนี้สูงถึง 8 ล้านดอลลาร์ และมีพิธีเปิดผ้าคลุมในวันครบรอบการถึงอสัญกรรมของนายโกสอน วันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2543 นับเป็นความพยายามที่จะแสดงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในประเทศภายใต้การนำของผู้นำแห่งชาติ แต่ท่านอนุสาวรีย์ของท่านโกสอนนั้นกลับมิได้รับการเคารพจากคนลาวเท่าที่ควร แม้ว่าพรรคคอมมิวนิสต์จะพยายามผลักดันเพียงใดก็ตาม เพราะท่านโกสอนเองก็เป็นเพียงนักการเมืองซึ่งไม่ได้มีเชื่อพระวงศ์หรือเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ทำให้ขาดความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งไม่เหมือนเจ้าเพชรราชที่คนลาวให้การเคารพบูชาเพราะท่านเป็นเชื่อพระวงศ์และมีความศักดิ์สิทธิ์ทางพุทธศาสนา (แกรนท์ อีแวนส์, 2549: 237-239)

ถ้าสุครีฐบาลลาวได้ก่อสร้างอนุสาวรีย์เจ้าฟ้าจ๋ม พ.ศ.2546 และมีดำริที่จะสร้างอนุสาวรีย์ของกษัตริย์ลาวองค์อื่นๆในอนาคต ไม่ใช่ว่ารัฐบาลจะต้องการรื้อฟื้นระบบกษัตริย์ แต่เพื่อยกย่องกษัตริย์พระองค์ดังกล่าวเป็น วีรบุรุษของชาติ ผู้สร้างคุณงามความดีต่อประเทศชาติ สละชีวิตเพื่อชาติ เพื่อปลุกกระแสความสามัคคีและความรักชาติในหมู่ประชาชนลาว และยังเป็นการสร้างอัตลักษณ์ให้ต่างจากไทยด้วย (ปณิศา สระวาตี, 2546: 78)



รูปที่ 4 อนุสาวรีย์เจ้าฟ้าจ๋ม



### พิพิธภัณฑ์

พิพิธภัณฑ์เป็นผลผลิตอันเกิดจากสำนึกความเป็นชาติและช่วยขยายสำนึกความเป็นชาติให้เป็นที่รับรู้กว้างขวางออกไป เป็นสถานที่ระลึกถึงความทรงจำของชาติ พิพิธภัณฑ์จึงเป็นเรื่องของความทรงจำของชาติในอดีต แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องของสังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ในอดีตของชาติ นอกจากนี้ยังทำให้เกิดสิ่งที่เราเรียกว่า มรดกของชาติ ที่พิพิธภัณฑ์นำมาจัดแสดงไว้

ความสำคัญและแนวคิดก่อตั้งพิพิธภัณฑ์มีขึ้นครั้งแรกสมัยฝรั่งเศสปกครอง เมื่อสถาบันฝรั่งเศสแห่งปลายบูรพทิศ (The Ecole Francaise d'Extreme Orient) ซึ่งเป็นสถาบันค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับเอเชียแห่งสำคัญก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ.1898 ที่ไซ่ง่อน และตามมาด้วยการก่อตั้งคณะกรรมการพิพิธภัณฑ์และอนุสาวรีย์ทางประวัติศาสตร์ของอินโดจีน (Directorate of Museums and Historical Monuments of Indochina) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ปฏิสังขรณ์โบราณสถานต่างๆ ทั่วอินโดจีน

ฝรั่งเศสเริ่มกระบวนการปฏิสังขรณ์โบราณสถาน เช่น ชาติหลวง ในเวียงจันทน์ ซึ่งปัจจุบันกลายเป็นสัญลักษณ์ของลาว กล่าวได้ว่า ความเป็นลาว ที่รับรู้กันเหมือนความเป็นจริงอันเก่าแก่ นั้น แท้จริงแล้วคือ ภาพ ที่ฝรั่งเศสมองดูลาวนั่นเอง จากนั้นเกิดเป็นพัฒนาการชุดภาพของสัญลักษณ์ความเป็นลาวขึ้น เช่น วัดเชียงทองหรือชาติพูสีเป็นสัญลักษณ์ของเมืองหลวงพระบาง หุ่นหินเป็นภาพตัวแทนเมืองเชียงขวาง เช่นเดียวกับวัดพูเป็นภาพตัวแทนของจำปาศักดิ์ เป็นต้น ภาพชุดดังกล่าวกลายเป็นสัญลักษณ์ที่ทรงอำนาจในการสร้างสำนึกความเป็นชาติลาวได้เป็นอย่างดี

ในสมัยรัฐบาลพระราชอาณาจักร แม้จะไม่มีมีการก่อสร้างพิพิธภัณฑ์ขึ้นซึ่งอาจเนื่องมาจากสงครามกลางเมือง แต่ได้มีการบูรณปฏิสังขรณ์หอพระแก้ว เวียงจันทน์ ถือเป็นสัญลักษณ์สำคัญที่แสดงถึงความภาคภูมิใจของชาวลาวในเรื่องการดำรงรักษามรดกของชาติ

เมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2518 รัฐบาลใหม่มีนโยบายก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ขึ้น โดยวังของเจ้าสุวรณภุมมาถูกดัดแปลงเป็นพิพิธภัณฑ์การปฏิบัติ ก่อตั้งขึ้นในปีพ.ศ.2523 การจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์เป็นเรื่องราวการต่อสู้ปฏิวัติของพรรคฯ เส้นทางก้าวขึ้นสู่อำนาจของพรรค การปฏิรูปที่เป็นไปตามเส้นทางสังคมนิยม ด้วยนโยบายจินตนาการใหม่ สภาพสังคมและเศรษฐกิจของลาวพ่อนคลายมากขึ้นในช่วงปลายทศวรรษ 1980 การเล่าเรื่องและจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ค่อยๆ เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ห้องเลนิน ที่ได้รับเงินสนับสนุนจากสหภาพโซเวียตถูกปิดลง การเล่าเรื่องความสัมพันธ์แนบแน่นกับประเทศที่มีอุดมการณ์เดียวกันมีน้อยลง แม้ว่าวัฒนธรรมของลาวที่แสดงออกในภูมิสถานวัดวออาราม โบราณสถานต่างๆของลาวจะมีลักษณะคล้ายคลึงกับไทย แต่พิพิธภัณฑ์ปฏิวัติของลาวพยายามแสดงถึงความแตกต่างระหว่างชาติลาวกับชาติไทย

ภายในพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ มีการจัดแสดงโดยแบ่งห้องเล่าเรื่องของพิพิธภัณฑ์ที่ถอดแบบมาจากมโนทัศน์แบบมาร์กซิสต์ตามหนังสือ ปะหวัดสาตลาว(ดึกดำบัน-ปะจจุบัน) ที่พิมพ์ออกโดยกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรมในปี พ.ศ.2543 เริ่มตั้งแต่ห้องยุคลาวโบราณ โดยเน้นเป็นพิเศษในเรื่องราวยุคการต่อสู้ของประชาชนลาวภายใต้การนำของพรรค และภาพถ่ายกิจกรรมทางการเมืองของท่านไกสอน พมวิหาน (ปณิตา สระวาสี, 2546: 79-80)

พิพิธภัณฑ์ท่านไกสอน พมวิหาน ถือเป็นพิพิธภัณฑ์ที่สร้างขึ้นเพื่อแสดงถึงวีรกรรมการต่อสู้ของท่านไกสอนและพรรคประชาชนปฏิวัติลาว พิพิธภัณฑ์นี้เปิดให้เข้าชมในปีพ.ศ.2538 เป็นต้นมา ภายนอกจะเห็นรูปปั้นจำลองขนาดมหึมาของท่านไกสอน ตัวอาคารของพิพิธภัณฑ์เป็นอาคารหลังใหญ่ทาสีขาวและทอง เป็นการรวมแบบของอาคารคอมมิวนิสต์เข้ากับการตกแต่งของวัดทางพุทธศาสนา (แกรนท์ อีแวนส์,2549:237) ภายในมีการจัดแสดงสิ่งของเครื่องใช้ ของสะสม อาวุธต่างๆ เช่น ปืนสงคราม ระเบิด ฯลฯ ของท่านไกสอนและทหารที่ได้ใช้ต่อสู้ยามศึกสงคราม มีการสร้างแบบจำลองเพื่อให้เห็นพื้นที่ในการทำสงคราม ประวัติการต่อสู้ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวพร้อมภาพประกอบ และเพลงปฏิวัติ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีพิพิธภัณฑ์ชนเผ่า ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2537 ภายในจัดแสดงวิถีชีวิตและกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายในลาว แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลลาวยังให้ความสำคัญกับชนเผ่าต่างๆ และถือว่าเป็นคนลาวเหมือนกัน เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้กับชาติลาว



รูปที่ 5 พิพิธภัณฑ์ท่านไกสอน พมวิหาน



รูปที่ 6 พิพิธภัณฑ์เจ้ามหาชีวิต



รูปที่ 7 อนุสาวรีย์เจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวงศ์

จะเห็นได้ชัดเจนว่าพิพิธภัณฑ์ในเมืองเวียงจันทน์นั้นถูกสร้างขึ้นเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ให้ประชาชนลาวเห็นถึงความกล้าหาญ เสียสละ ที่พรรคฯทำเพื่อประเทศชาติ และให้ประชาชนสำนึกในบุญคุณของพรรค แต่พิพิธภัณฑ์เจ้ามหาชีวิตที่เมืองหลวงพระบางนั้น ยังคงมีจุดเน้นไปที่พระมหากษัตริย์และศาสนาพุทธ พิพิธภัณฑ์แห่งนี้เรียกย่อว่า หอหลวง สร้างขึ้นในสมัยของเจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวงศ์ ประมาณปี พ.ศ.2447 และสืบทอดมายังเจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวัฒนา รูปแบบอาคารเป็นสถาปัตยกรรมแบบฝรั่งเศสผสมกับลาว ด้านนอกอาคารเป็นที่ตั้งของอนุสาวรีย์เจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวงศ์ ด้านหลังของอนุสาวรีย์จะเป็นโรงละคร พระราชวังนี้ถูกเปลี่ยนเป็นพิพิธภัณฑ์เมื่อประเทศลาวเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง ในปี พ.ศ.2518 ภายในพิพิธภัณฑ์ มีการจัดแสดงของใช้ต่างๆของเจ้ามหาชีวิต เช่น พระแสงของ้าว มงกุฎ กระบี่ รวมไปถึงตำหนักที่เคยประทับ ห้องบรรทม ห้องเสวย ฯลฯ และบนฝาผนังจะมีภาพจิตรกรรมเกี่ยวกับวิถีชีวิตชาวลาว งานประเพณีต่างๆ และพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ยังเป็นที่ประดิษฐานพระบาง พระคู่บ้านคู่เมืองชาวลาวด้วยเช่นกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์เจ้ามหาชีวิตนั้นคู่สวนทางกับอุดมการณ์ของพรรคฯ เพราะการจัดแสดงจะเน้นไปที่เจ้ามหาชีวิตและพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นไปได้ว่ารัฐบาลลาวเล็งเห็นว่าหลวงพระบางเป็นเมืองที่เต็มไปด้วยประเพณีและวัฒนธรรม มีความเกี่ยวข้องกับระบอบกษัตริย์มายาวนาน เป็นศูนย์กลางของการปกครองโดยเจ้ามหาชีวิต และ UNESCO ได้ประกาศให้เป็นมรดกโลก เมื่อปี พ.ศ.2537 รัฐบาลลาวจึงใช้จุดเด่นดังกล่าวของหลวงพระบางเพื่อการท่องเที่ยว

### ดวงตราไปรษณียากร

ดวงตราไปรษณียากรของลาวพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ 13 พฤศจิกายน พ.ศ.2494 ซึ่งลาวยังเป็นพระราชอาณาจักรและอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส ซึ่งบนดวงตราไปรษณียากรนั้นจะเขียนเป็นภาษาฝรั่งเศสว่า **UNION FRANCAISE ROYAUME DU LAOS** แสดงให้เห็นถึงอำนาจของฝรั่งเศสเหนือราชวงศ์ของลาว แต่ดวงตราไปรษณียากรที่เขียนว่า **UNION FRANCAISE ROYAUME DU LAOS** นั้นก็ถูกใช้มาจนถึงเมื่อ 2 พฤษภาคม พ.ศ.2501 ต่อมาดวงตราไปรษณียากรลาวก็เขียนเพียง **ROYAUME DU LAOS** เสมือนเป็นการตัดขาดจากอำนาจของฝรั่งเศส แต่ทว่าคำดังกล่าวก็ใช้บนดวงตราไปรษณียากรมาจนถึงเมื่อ 20 สิงหาคม พ.ศ.2518 อันเป็นปีที่ลาวเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง

ในวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ.2518 พระราชอาณาจักรลาว ถูกเปลี่ยนชื่อเป็น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว บนดวงตราไปรษณียากรของลาวก็ยังคงใช้คำว่า **ROYAUME DU LAOS** อยู่ดั้งเดิม แต่ คำว่า **ROYAUME DU** จะถูกแรเงาโดยปากกาหรือดินสอ แสดงให้เห็นว่าระบอบกษัตริย์ได้หมดอำนาจในลาวไปแล้ว ([http://www.laostamp.com/stamp\\_lao.htm](http://www.laostamp.com/stamp_lao.htm):26 มิถุนายน 2550)



รูปที่ 8 เจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวัฒนา



รูปที่ 9 เจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวงศ์

ดวงตราไปรษณียากรของลาวสมัยพระราชอาณาจักรนั้นมีหลายแบบ แต่ที่เด่นชัดว่าลาวยังปกครองโดยเจ้ามหาชีวิตคือ การผลิตดวงตราไปรษณียากรภาพเจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวงศ์ เจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวัฒนา ซึ่งหลังจากลาวเปลี่ยนระบอบการปกครองก็ไม่มีการผลิตออกมาอีกต่อไป ปัจจุบันดวงตราไปรษณียากรลาวก็มีความหลากหลายทั้ง ภาพชนเผ่าต่างๆของลาว การกีฬา ทหาร



ของพรรคฯ ฯลฯ แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสำนึกความเป็นชาตินิยม ที่เปลี่ยนจุดเน้นจากระบบกษัตริย์มาเป็นพรรคฯและประชาชนเผ่าต่างๆ

### เงินลาว

เงินตราก็เป็นเครื่องมือหนึ่งที่แสดงถึงสำนึกความเป็นชาติได้เช่นกัน เพราะรูปและสัญลักษณ์ต่างๆที่ปรากฏบนเหรียญหรือธนบัตรนั้น มักจะเป็นสิ่งที่คนในประเทศให้ความเคารพและนับถือ หรือเป็นสัญลักษณ์ของประเทศ สกุลเงินของลาวคือ เงินกิบ ซึ่งมีแต่ธนบัตรเท่านั้น ในสมัยพระราชอาณาจักร ธนบัตรลาวโดยมากจะเป็นรูปของเจ้ามหาชีวิต เช่น เจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวงศ์ หรือเจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวัฒนา ส่วนอีกด้านของธนบัตรก็จะมีภาษาฝรั่งเศสบอกค่าของเงินลาวกำกับอยู่ด้วย สะท้อนให้เห็นว่าเจ้ามหาชีวิตเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในพระราชอาณาจักรลาวพร้อมกันนั้นยังเป็นการยอมรับในอำนาจของฝรั่งเศสด้วยเช่นกัน แต่เมื่อลาวเปลี่ยนระบอบการปกครองในปีพ.ศ.2518 รัฐบาลก็ประกาศลดการใช้เงินกิบสมัยพระราชอาณาจักรหันมาใช้เงินกิบที่ใช้ในเขตปลอดปล่อยแทน ในระยะแรกธนาคารแห่งชาติจัดพิมพ์เงินกิบออกมาเป็นโลหะ ชนิด 10 อัฐ 20 อัฐ และ 50 อัฐ และเป็นธนบัตรชนิด 1 กิบ 5 กิบ 10 กิบ 20 กิบ 50 กิบ และ 100 กิบ ต่อมาได้พิมพ์เพิ่มเป็น 500 กิบ ต่อมาธนาคารแห่งชาติได้เปลี่ยนมาเป็นธนาคารแห่ง สปป.ลาว ก็ได้จัดพิมพ์เงินเป็น 1,000 กิบ 2,000 กิบ และ 5000 กิบ (ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, 2548:135-136) ซึ่งในปัจจุบัน ได้จัดพิมพ์เงินเป็น 10,000 กิบ และ 20,000 กิบ ตามลำดับ เงินกิบที่ใช้ในระบอบใหม่นั้นภาพที่ปรากฏบนธนบัตรก็คือ ภาพของท่านไกสอน พมวิหาน อดีตประธานประเทศ ส่วนอีกด้านของธนบัตรก็ไม่มีภาษาฝรั่งเศสบอกมูลค่าเงินอีกต่อไป แสดงให้เห็นถึงความพยายามของพรรคฯในการขจัดอำนาจของเจ้ามหาชีวิตและฝรั่งเศส และสร้างสำนึกความเป็นชาตินิยมที่เน้นไปที่พรรคประชาชนปฏิวัติลาวและภาษาลาวได้อย่างชัดเจน







รูปที่ 10 ธนบัตรลาวสมัยพระราชอาณาจักร



รูปที่ 11 ธนบัตรลาวสมัยสังคมนิยม

จากปรากฏการณ์ต่างๆในข้างต้น ทำให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของสำนึกความเป็นชาติลาว ซึ่งแรกเริ่มฝรั่งเศสเป็นผู้วางรากฐานการสร้างสำนึกความเป็นชาติให้กับลาว ทำให้ลาวมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากไทย และชื่นชมในฝรั่งเศส ในสมัยพระราชอาณาจักรลาวนั้น สำนึกความเป็นชาติลาวเน้นที่ สถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ดังจะเห็นได้จาก การเขียนประวัติศาสตร์แบบเรียน ธงชาติ เพลงชาติ ธนบัตร ฯลฯ ทุกสิ่งที่สร้างขึ้นนั้น เป็นไปเพื่อสร้างความชอบธรรมให้ ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ สิ่งที่เปรียบเสมือนศูนย์รวมจิตใจของคนลาวทั้งประเทศ ซึ่งเป็นการทำให้ประชาชนลาวระลึกอยู่เสมอว่า ถ้าเป็นคนลาวและรักในชาติลาว ต้องมีความรักในสถาบันหลักทั้ง 3 นี้ด้วยเช่นกัน แต่เมื่อลาวเปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นสังคมนิยม เมื่อปีพ.ศ. 2518 รัฐบาลลาวก็นิยามสำนึกความเป็นชาติลาวขึ้นมาใหม่ ว่าชาติลาวก็คือพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ประเทศลาวมีเอกราชอย่างแท้จริงได้ก็เพราะการต่อสู้ ความกล้าหาญของพรรคฯ ประชาชนลาวควรรู้และสำนึกบุญคุณของพรรคฯ ถ้ารักชาติลาวก็ต้องรักพรรคฯ ซึ่งการนิยามดังกล่าวเป็นไปเพราะต้องการให้พรรคฯมีความชอบธรรมในการปกครองประเทศ ปัจจุบันรัฐบาลลาวก็ยังคงมีแนวคิดการสร้างสำนึกความเป็นชาติที่เน้นความสำคัญของพรรคฯอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังเน้นชาติลาวที่ประกอบด้วยชนเผ่าต่างๆซึ่งล้วนแต่ถือว่าเป็นลาวและมีความเสมอภาคกัน